

Styrelseledamöter i svenska aktiebolag kan slippa bokföringsansvar!

* Hovrätten över Skåne och Blekinge avkunnade en dom (B1237-03) den 29 mars 2004 i ett mål som blev ganska omtalat lokalt i Malmö. I det så kallade Bo01 målet var bland annat Malmö kommunalråd Ilmar Reepalu anklagad för bokföringsbrott. Ilmar Reepalu var ledamot i styrelsen för bolaget och gick helt fri trots att det hade funnits brister i bokföringen. Rätten uttryckte sig så här:

I fråga om det ansvar för bokföringen som Gösta Blücher, Ilmar Reepalu och Lars-Åke Holmkvist haft i egenskap av ledamöter i Bo01 AB:s styrelse ansluter sig hovrätten till tingsrättens bedömning. Hovrätten finner sålunda att dessa inte haft anledning att räkna med annat än att personalstyrkan, när bolaget bildades, i och för sig var tillräcklig för att bokföringsskyldigheten skulle kunna fullgöras och att de, efter att ha tillsett att bolaget fått en väl kvalificerad exekutiv ledning, haft rätt att utgå från att bokföringen var i ordning så länge omständigheterna inte gett anledning att anta annat.

..

I ett aktiebolag svarar styrelsen för att bolagets organisation är utformad så att bokföringen kontrolleras på ett betryggande sätt medan verkställande direktören har att sörja för att bokföringen fullgörs i överensstämmelse med lag (8 kap, 3 respektive 25§ aktiebolagslagen). I det anförda ligger att en styrelseledamot som inte fått i uppdrag att öva tillsyn över bokföringen, i princip har rätt att utgå från att de uppgifter som lämnas om bokföringen fullgörande är riktiga. Endast om han får anledning att misstänka att uppgifterna är felaktiga eller eljest att bokföringsorganisationen är bristfällig ålägger det honom att ingripa. Den verkställande direktören, däremot, har ett mera direkt ansvar för bokföringen. Han är skyldig att lägga upp bokföringsarbetet på ett tillfredställande sätt och tillse att det sköts enligt givna instruktioner. Det innebär att han kan ådra sig ansvar för bokföringsbrott bl.a. om han brister i instruktion och övervakning. Även annan som fått i uppgift att i något avseende ta befattning med bokföringen i bolaget genom misskötsel av uppdraget göra sig skyldig till bokföringsbrott.

Genom ovanstående resonemang kan det konstateras att för att slippa ansvar för bokföringen som styrelseledamot i ett aktiebolag, måste bolaget ha en styrelse som är sammansatt av flera personer. I det aktuella målet fanns också en VD som ansågs särskilt ansvarig för bolagets bokföring. Det är ur den här domen oklart om styrelseledamöterna kunde ha gått fria om bolaget saknade en VD funktion. Troligen hade de kunnat gå fria även i ett fall där VD saknas så länge styrelsen är så stor så att en eller några ledamöter tydligt har blivit utsedda för att bära ansvaret för bokföringen.

Det kan vara bokföringsbrott att lämna ABs årsredovisning försenat!

Högsta Domstolen har i en dom (mål nr B1412-04) den 29 oktober 2004 ansett att en företagare som lämnade in sitt aktiebolags årsredovisning försenat två år i rad gjorde sig skyldig till bokföringsbrott av normalgraden. Påföljden blev villkorlig dom och böter. Företagaren hade lämnat årsredovisningen tre månader för sent det första året och fyra månader för sent det andra året.

Högsta domstolen uttryckte sig så här i domen om skyldigheten. Till skillnad från vad som var fallet enligt 1976års bokföringslag (1976:125) är årsredovisningen enligt 1999 års bokföringslag (1999:1078) att betrakta som ett led i bokföringen för sådana företag som anges i 6 kap. 1§ sistnämnda lag. Av 6 kap 2 § framgår att en årsredovisning skall upprättas och offentliggöras enligt tillämplig lag om årsredovisning. Det anförda innebär att en försening i fråga om upprättande av årsredovisning numera kan vara att hänföra sig till sådant åsidosättande av bokföringsskyldigheten som avses i 11 kap. 5§ brottsbalken. I vart fall gäller det att årsredovisningen har försenats i förhållande till aktiebolagslagens bestämmelse.

Det är ganska förvånansvärt att HD bedömer försening om endast några månader som ett bokföringsbrott. Det skall här nämnas att Bolagsverket har rätt att ta ut dryga förseningsavgifter av bolaget i det fall årsredovisningar inte lämnas i tid. I t.ex. det brittiska systemet har företagen 10 månader på sig att lämna in en årsredovisning. Vidare kan företag i Storbritannien få en förlängning med 3 månader i fall företaget har affärer med utlandet. Förseningsavgifterna är också mycket lägre än i Sverige. Båda länder är medlemmar av Europeiska Unionen och tillämpar bland annat EU-direktiven om årsredovisningar. Sverige har dock valt att vara ett mycket striktare samhälle när det gäller att hantera företagare som inte sköter sina åtaganden.

Polis och åklagare förlorar förhørsbevisning vid avvisning av utlänningar!

*Göta Hovrätt har i en dom (mål B2525-03) den 4 oktober 2004 kommit till slutsatsen att åklagarens förhørsbevisning i mål om brott mot utlänningslagen saknar värde. Detta då motparten inte fick möjlighet att närvara vid förhören eller få utlänningarna hörda i rätten. Hovrätten resonerar så här:

En grundläggande princip som kommer till uttryck i artikel 6 i Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna är att den som anklagats för brott skall ha möjlighet att angripa den bevisning som åberopats honom. I flera fall där uppgifter av målsägande eller vittnen varit den avgörande bevisningen mot den tilltalade har Europadomstolen funnit att det strider mot artikel 6 att lägga dem till grund för en fällande dom när den som lämnat uppgifterna inte har hörts inför domstolen och den tilltalade eller företrädare för honom inte heller i annat sammanhang fått tillfälle att fråga ut uppgiftslämnarna (se Hans Danelius, Mänskliga rättigheter i europeisk praxis). De polacker och litauer vars förhørsutsagor har åberopats i målet har inte hörts inför domstol och av utredningen framgår att varken den *tilltalade* eller hans ombud varit närvarande vid förhören med dem. Vid sådana förhållanden kan de åberopade förhørsutsagorna inte tillmätas någon avgörande betydelse i målet.

Intressant är att det inte är allt för ovanligt i mål om brott mot utlänningslagen där utlänningarnas förhör används som bevisning mot den tilltalade och de aktuella utlänningarna inte längre finns i landet. I de fall där i princip den enda bevisningen utgörs av sådana förhör torde ett rättegångsfel ha förelegat. Likaså kan det dras paralleller till andra rättsmål där en bestraffning för brott föreligger. Motparten måste få samma möjlighet att få höra vittnen som den anklagande parten.

Ränta införs på medel i periodiseringsfonder

Vinstmedel som juridiska personer avsatt i periodiseringsfonder kommer att beläggas med ränta.

En schablonintäkt beräknas genom att summan av periodiseringsfonderna vid årets ingång multipliceras med statslåneräntan vid utgången av november månad året före beskattningsåret minskad med två procentenheter. Intäkten ska sedan tas upp vid inkomstbeskattningen. Den nya regeln träder i kraft den 1 januari 2005 och tillämpas första gången på beskattningsår som påbörjas efter detta datum. Med denna åtgärd vill regeringen balansera lättnaderna inom arvs-, gåvo- och förmögenhetsbeskattningen. Alternativet med räntebeläggning är bättre än att minska den maximala avsättningsmöjligheten, anser regeringen.

Enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag som är fysiska personer undantags. De nya reglerna kommer endast att gälla företag som i inkomstskattesammanhang anses som juridiska personer.

Taxichaufförer straffas nu också med avstängd A-kassa!

*Regeringsrätten har i en dom (mål 2769-03) den 28 oktober 2004 beslutat att låta en taxichaufför mista sin rätt till A-kassa. Detta på grund av att han inte stått till arbetsmarknadens förfogande eftersom hans körkort hade återkallats för förseelser för en tid om fyra månader. Regeringsrätten resonerar så här:

Av handlingarna framgår att *motpartens* körkort återkallades under 4 månader fr.o.m. den 2 november 1999. Till följd härav kunde han inte utföra sina ordinarie arbetsuppgifter. Inte heller var omplacering möjlig. *Motparten* erhöll inte någon lön under den tid körkortet var återkallat. Frågan i målet är om *motparten* i stället hade rätt till ersättning enligt ALF.

Enligt 9 § ALF förutsätts för ersättning bl.a. att sökanden är arbetslös och oförhindrad att i viss omfattning åta sig arbete för en arbetsgivares räkning. I 10 § finns vissa kompletterande regler. Bl.a. anges i 10 § första stycket 2 att ersättning inte lämnas till personer som är permitterade utan lön. Enligt 10 § andra stycket får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, om det finns särskilda skäl, föreskriva att ersättning får lämnas till personer som är permitterade utan lön. I 19 § förordningen om arbetslöshetsförsäkring anges undantag, som här inte är i fråga, från ersättningsförbudet.

Av förarbetena till ALF framgår att bakgrunden till det ersättningsförbud som togs in i 10 § var att arbetstagare som permitterades utan lön i vissa fall hade betraktats som arbetslösa och berättigade till arbetslöshetsersättning (SOU 1996:150 s. 102 och prop. 1996/97:107 s. 94 f.). Oklarheten rörande den närmare innebörden av arbetslöshetsbegreppet har inte undanröjts i ALF. Oavsett detta kan emellertid konstateras att det i målet inte är fråga om något sådant undantagsfall då en person som alltså omfattas av anställningsavtal ändå skall stå till arbetsmarknadens förfogande. Överklagande skall därför bifallas.

En trafikförseelse bestraffas oftast genom att personen skriver på ett strafföreläggande. Oftast tänker personen att det kan accepteras och att det endast rör sig om böter. Vad som oftast glöms bort är efterspelet. För en anställd taxichaufför kan det betyda att ett övervägande om indragande av körkortet kan komma att uppstå. Dras körkortet in så kan alltså inte taxichauffören få någon A-kassa utan förlorar inkomster helt under tiden. Är taxichauffören dessutom näringsidkare och har ett eget trafikillstånd kan personen riskera att trafikillståndet dras in. Alla i trafiken, särskilt yrkesförare, bör därför vara mycket mer restriktiva med att godkänna strafförelägganden på plats inför polisen. I stället bör ett svar lämnas till polisen om att man varken förnekar eller accepterar anklagelsen för brott och att man önskar se polisen bevisning i samråd med jurist före man eventuellt godtager något strafföreläggande.

Europeiska Kommissionen anser att svenska höga domstolar missköter sig!

*Europeiska Kommissionen har i ett motiverat yttrande den 13 oktober 2004 (2003/2161 C(2004)3899) skrivit till svenska regeringen och begärt att åtgärder skall vidtagas inom två månader avseende svenska domstolars skötsel i EU frågor.

Bakgrunden är följande: Enligt EG-rättens artikel 234 kan domstolar begära förhandsbesked från EG-domstolen i Luxemburg i frågor där den nationella domstolen anser att det finns oklarhet i hur saken skall tolkas. Detta instrument är till för att skapa en mer enhetlig tolkning av EG-rätten. Alla domar från EG-domstolen, oavsett från vilket land de gäller, har en rättsverkan över hela den Europeiska Unionen. Den sista instansen i den nationella rättsordningen har en särskild skyldighet att begära förhandsbesked. Denna skyldighet åvilar inte de lägre domstolarna utan de kan själva fritt avgöra om de vill begära förhandsbesked.

Europeiska Kommissionen har noterat att det endast har funnits drygt 25 mål från hela Sverige som skickades av svenska domstolar till EG-domstolen under Sveriges dryga första 8 år som medlem av unionen. Det kan noteras att Högsta Domstolen endast har skickat två mål till EG-domstolen, en siffra som inte är högre än vad den nu nedlagda Landskrona Tingsrätt har åstadkommit. Regeringsrätten som är den högsta administrativa domstol i Sverige har lyckats med 10 mål. Europeiska Kommissionen noterar också att under året 2002 skickade endast 1 mål ner till EG-domstolen av vardera Högsta Domstolen och Regeringsrätten.

Vad Europeiska Kommissionen inte tycks ha nämnt i sitt yttrande är den ännu mera besvärande siffran om förhandsavgörande från de högsta svenska specialdomstolarna. Arbetsdomstolen som är den enda domstolen som kan avgöra frågor på arbetsmarknaden, en marknad som också är EG-rättslig marknad, har bara skickat ett mål till EG-domstolen sedan Sverige blev medlem. Arbetsdomstolen har dock lyckats med bedriften att återkalla en begäran om förhandsbesked som en tingsrätt hade ställt till EG-domstolen. Man kan ställas sig frågan om det verkligen kan vara möjligt att juridiken har varit så klar inom området arbetsrätt så att det endast funnits behov en gång på 10 år att ställa en begäran om förhandsbesked till EG-domstolen från den svenska Arbetsdomstolen. Nu senast pågår ytterst många konflikter inom arbetsrätten, särskilt med hänsyn till arbetare som kommer från de nya medlemsländerna i EU. Det kommer att bli spännande att se hur Arbetsdomstolen kommer att hantera dessa frågor och när det första svenska målet kommer till EG-domstolen därifrån.

Utlänningsnämnden är högsta instans för frågor på utlänningsrättens område. Inte heller denna instans hade vid ingången av december 2004 skickat något mål till EG-domstolen sedan Sverige gick med i EU 1995. EG-rätten påverkar utlänningsrätten i ganska stor omfattning, dels vidrörande EU-medborgares rätt till bosättning i Sverige och dels vidrörande medborgare från länder som har ett associationsavtal med Europeiska Unionen. I ett antal fall har bland annat byråns grundare Alexander E. Broch begärt att utlänningsnämnden skulle ställa frågor till EG-domstolen utan att detta skedde. Nämnden ger inga rimliga förklaringar varför man inte ställer frågor till EG-domstolen och hur man ser på de EG-rättsliga anförandena. Enda slutsatsen blir att Utlänningsnämnden aktivt försöker undvika att beakta EG-rätten, vilket tycks stämma överens med Europeiska Kommissionens åsikt som framkommer ur yttrandet till Sveriges regering.

Europeiska Kommissionen kommer att ta ett beslut inom kort om man skall dra Sverige inför EG-domstolen.